

Gerda van Wageningen

Geluk
in etappes

FAMILIEROMAN

Gerda van Wageningen

Geluk in etappes

Westfriesland

HOOFDSTUK 1

De lichten van de hoogovens waren nog goed zichtbaar, maar de avond begon zo donker te worden dat land, lucht en water verder één zwarte massa waren geworden. Het werd eindelijk wat rustiger bij de reling.

Twee uur geleden was het schip uit Amsterdam vertrokken en na de tocht over het Noordzeekanaal hadden ze een hele tijd in de grote zeesluizen bij IJmuiden gelegen om te worden geschut. Een halfuur geleden waren ze eindelijk tussen de havenhoofden doorgevaren en waren ze op zee gekomen. Voor de meeste vakantiegangers was het de eerste keer in hun leven. De mensen verdrongen zich dan ook op de dekken in de mooie zomeravond, hoewel het op het water onverwacht koud was geworden.

Loes van den Boogaard staaarde lange tijd naar de verdwijnende lichten. Het prachtige vergezicht maakte haar weemoedig. Gelukkig was ze niet doorlopend meer depressief, zoals dat kort na het noodlottige ongeluk het geval was geweest. Dat was nu meer dan twee jaar geleden. Was het werkelijk nog maar zo kort? Het leek een eeuwigheid! Van de ene dag op de andere was haar gelukkige huwelijk met Henk voorbij. Een onzorgvuldig geladen vrachtwagen met dikke houten boomstammen had de wagen van Henk verpletterd. Toen ze hem eindelijk uit de hoop verwrongen staal hadden losgebrand was het te laat geweest. Ze was weduwe. De meisjes, zij had met Henk twee dochttertjes gekregen, waren klein genoeg om het verlies snel te boven te komen, maar zij... Soms dacht Loes dat ze het gebeurde nooit zou leren aanvaarden.

Waar waren de kinderen eigenlijk? Met een zucht maakte de jonge vrouw zich los van de reling en ze keek zoekend over

het inmiddels halflege dek. De meeste mensen hadden intussen de lounges of bars opgezocht. Ze hadden een plezierige avond op zee voor de boeg. De deining was nauwelijks te voelen. Het was de hoogste tijd om de kinderen naar bed te brengen. Ze hadden gelukkig een groot deel van de middag geslapen, terwijl Leonie, haar vijf jaar jongere zuster, en zij de auto inlaadden en het huis opruimden. Daarna hadden ze onderweg een hapje gegeten zodat ze gesterkt aan de lange reis zouden beginnen. Het grote avontuur van deze vakantie was begonnen.

Daar hoorde ze Merel; haar opgewonden stemmetje beduidde dat ze moe was. Loes liep naar het drietal toe, dat aandachtig naar het schroefwater keek: een brede stroom kolkend water, wit en grijs door elkaar, dat de opvarenden vertelde dat de motoren op volle snelheid draaiden nu het schip het ruime sop had gekozen.

‘Kom, we gaan onze kajuit opzoeken,’ zei Loes en ze nam de meisjes bij de hand. ‘Ga je mee, Leonie, of wil je liever een poosje gaan dansen?’

‘Ik ga mee. Als de kinderen slapen kunnen we samen een poosje naar boven gaan.’

Bij de liften was het druk, dus namen ze de trappen, twee etages diep het ruim in, een massa gangen door, tot ze hun kajuit gevonden hadden.

De kinderen waren aan het eind van hun latijn. Leonie hielp hen hun tanden te poetsen en Loes trok hen de nachthemdjes aan. Ze ging bij Sija aan het voeteneind zitten en luisterde hoe Leonie hen een verhaaltje voorlas. De kinderen waren zo moe dat ze in minder dan geen tijd sliepen. De beide vrouwen wachtten nog tien minuten en gingen daarna naar boven om nog een glaasje wijn te drinken en het feestgedruis aan boord eens gade te slaan. Het was verbazend om te zien hoe bij een aantal mensen de stoppen leken door te slaan. Loes huiverde ervan. Ze had het normaliter al niet zo op feesten, maar sinds ze weduwe was geworden had ze die altijd gemeden. Nu wilde ze haar zusje echter een plezier doen, dus liet ze niets merken en deed ze alsof ze zich amuseerde.

Wonder boven wonder vonden ze ergens een leeg tafeltje en even later bracht een ober hun glazen. Leonie had blosjes van verwachting op haar wangen. Na een tiental minuten werd ze ten dans gevraagd en Loes bekeek met een peinzende blik de krioelende massa op de paar vierkante meters, vlak bij het bandje, waar geen stoelen stonden. Ze nam voorzichtig een slokje en keek wat oplettender om zich heen. Was iedereen dan vrolijk, behalve zij? Alleen al door de gedachte kwam de somberheid opnieuw opzetten. Het was bovendien niet gemakkelijk te midden van zo veel mensen te zijn. Sinds Henks dood had ze dat altijd. Vooral overdreven vrolijkheid stond haar tegen. Gelukkig waren er vanavond meer mensen zoals zij, die rustig aan de kant zaten en toekeken. Je zag, als je erop lette, allerlei soorten mensen aan boord. Veel gezinnen, die net als zij met de auto naar Noorwegen gingen. Veel jongelui ook. Opvallend was het grote aantal zelfgebreide truien en geitenharen sokken. Loes voelde eindelijk een lach in zich opkomen. Ja, het vrijbuiterstype en de natuurliefhebbers werden natuurlijk het meest aangetrokken door de ruige natuur van dat land.

Leonie was enkele maanden geleden op het idee gekomen. Op een dag had ze bij Loes op de stoep gestaan met een folder in de hand.

‘Dit is precies wat jij nodig hebt, Loes.’ Zo was ze met de deur in huis gevallen. ‘Een trektocht door Noorwegen en Zweden. Van herberg naar herberg. In Scandinavië hebben ze geen jeugdherbergen zoals hier, het zijn trekkersherbergen voor alle leeftijden, met kleine kamertjes, goed sanitair en mogelijkheid om zelf te koken, maar ook om met de pot mee te eten.’

‘Je lijkt wel een wandelende vakantiefolder.’

‘Het is precies wat voor ons. We gaan een fijne reis maken.’

‘Is zoiets niet vreselijk duur?’ had Loes gevraagd, zodra de eerste opwindning wat was gezakt.

‘Dat valt ontzettend mee. Ja, je moet natuurlijk niet elke dag buiten de deur gaan eten, dat is daar niet te betalen. Kijk nu.

Als we hoofdzakelijk zelf koken en het een en ander meemen...’

Leonie was dolenthousiast en ze had dat enthousiasme op haar zuster weten over te dragen. Noorwegen. Land van prachtige wol en weefkunst. Land van schitterende handwerken en volkskunst. Dáár hield Loes van. Ze had altijd wel een of ander handwerk om handen. Na Henks dood had ze een grote troost in die bezigheden gevonden. En in de natuur. Ja, de plaatjes waren ongetwijfeld schitterend. Maar de drukte, nee... liever toch maar niet.

‘Het is daar niet druk,’ had Leonie aangedrongen. ‘Zelfs niet in het hoogseizoen. Kom nu, Loes, het is zo’n aantrekkelijke reis. Alles is van tevoren geregeld en geboekt. Wij hoeven alleen de aangegeven route te rijden en te genieten. Ik heb een auto, dus dat is ook geen probleem. Kijk eens, wat een mooie streken we allemaal zullen aandoen.’ Haar vinger gleed over de kaart, langs bekende en ook vreemde namen: Bergen, Sognefjord, Jotunheimen, Valdresflya. Fjorden en ruige hoogvlakten. Oslo. Ja, Oslo zou ze wel eens willen zien. De vikingenschepen, bijvoorbeeld. En wat stond daar? Volksmuseum? Ja, dat leek ook wel wat.

Leonies enthousiasme was niet te stuiten geweest en Loes had toegegeven. Zodoende zat ze vanavond hier. Op weg naar dat schitterende land.

Gelukkig, Leonie was uitgedanst. Nu konden ze rustig naar bed gaan. Ze wilde het liefst in het donker liggen en aan Henk denken. Die behoefte had ze vaak. Het was bijna elf uur, dus het kon best.

Leonie pruttelde niet eens tegen. Het meisje wilde alles doen om haar zuster een fijne vakantie te bezorgen. Ze hield veel van Loes, eindeloos veel en deze laatste twee jaar was ze zo machteloos geweest. Niets, helemaal niets had ze kunnen doen om Loes op te monteren. Het verdriet had tijd nodig om te slijten. Toch was het fijn met Loes en de nichtjes op vakantie te gaan. Zelf had ze geen gezin, daar had ze nooit behoefte aan gehad. Ja, soms kon ze het verlangen naar een eigen kind voelen, maar dat gebeurde werkelijk slechts zel-

den. Meestal had ze het te druk. Ze was cheffin op de damesmodeafdeling van een groot warenhuis. Een leuke en afwisselende baan die haar leven voldoende inhoud gaf. Ze had vijftien verkoopsters onder zich werken. Een verantwoordelijke baan was het dus ook. Ze hield bovendien van mode. Loes en zij hadden het allebei nodig om met mooie dingen om te gaan. Het verschil tussen hen was dat zij het liefst kleren ontwierp en combineerde, vaak iets zelf maakte, maar dat Loes liever in de weer was met wol en andere vormen van handwerken. Soms bundelden ze hun krachten. Loes kon prachtig batikken en van die stoffen naaide Leonie dan iets aparts. Loes en zij hadden allebei een op die manier gemaakt zonnejurkje met bijpassende hes in hun koffers zitten.

In de hut heerste een weldadige rust, na alle drukte boven. Na een douche kropen de twee vrouwen in bed. Ze praatten nog even en niet lang daarna gingen de lichten uit. Loes lag niet eens zo lang in het donker te staren.

De volgende morgen straalde de lucht hen schitterend blauw tegemoet, zodra ze buiten aan dek kwamen. In de verte glansde het rode silhouet van een booreiland. Loes legde haar jongste dochter uit wat het was en waar het voor diende. Merel was al bijna negen, die wist het wel, maar Sija was pas zes. Algauw zochten ze hongerig van de frisse zeelucht het restaurant op.

Het ontbijt was werkelijk heel uitgebreid. Een groot buffet met broodjes, kaas, eieren, diverse worstsoorten, ja, zelfs haring. Loes en Leonie moesten er gewoon niet aan denken om haring bij het ontbijt te eten. Verschillende soorten pap, drinken wat je maar wilde en allerlei verschillende koeksoorten. De meisjes aten totdat Loes dacht dat ze bijna moesten ploffen. Meer dan anderhalf uur zaten ze heerlijk op hun gemak aan tafel. Loes kon zich niet herinneren ooit zo lekker ontbeten te hebben. Ze wist best dat ze tegenwoordig eigenlijk wat te mager was. Na het eten vonden de meisjes het hoog tijd voor een uitgebreide verkenningstocht op het schip. Ze waren er de rest van de morgen zoet mee.

Na de middag werden ze wat hangerig. Een hele dag op zee duurde toch wel erg lang. Ze gingen eerst naar een film kijken en naderhand trachtte Loes de tijd te doden met voorlezen, maar lang hielden ze het niet vol. Het ongewoon late tijdstip van naar bed gaan liet zich voelen. Bovendien was de lucht langzamerhand steeds verder bewolkt geraakt en ook de deining liet zich goed voelen. Er werd besloten die avond slechts een lichte maaltijd te gebruiken en de kinderen vroeg naar bed te brengen.

De avond duurde lang. Loes was er niets gerust op dat de meisjes zo lang alleen in de hut lagen, ook al had ze het licht laten branden. Steeds opnieuw ging ze bij hen kijken, maar ze sliepen rustig. Naarmate de avond vorderde, werden de golven op zee echter hoger. Leonie plakte op een gegeven moment een speciaal soort stickers achter haar oren, omdat ze altijd snel last had van wagenziekte en zich geen honderd procent meer voelde als ze binnen bleef. Zo nu en dan liepen de twee vrouwen een poosje over het intussen bijna verlaten dek, waar het nu knap koud was geworden. Je friste er wel van op, maar eenmaal benedendeks in de gangpaden werd je opnieuw dusdanig heen en weer geslingerd, dat het leek alsof je dronken was en niet meer op je benen kon staan. Maar Loes en Leonie konden er nog om lachen.

Dat werd in de loop van de nacht anders. Halverwege de nacht werd Loes wakker, omdat ze hopeloos door haar kooi rolde. Ongerust boog ze zich over de rand om naar de kinderen te kijken. Gelukkig, die sliepen nog. Leonie, die in de kooi boven Merel lag, sliep ook. Loes zuchtte. Ze moest naar het toilet, maar ze zag ertegen op om uit bed te komen. Toen ze eenmaal stond werd dat nog erger. Ze moest zich vastgrijpen om niet te vallen en zelfs toen kostte het de grootste moeite om te blijven staan. Een golf van misselijkheid sloeg door haar heen. Moeizaam zette ze de ene voet voor de andere om in de hoek van de hut te komen waar zich de douche en het toilet bevonden. Het was drie uur. Eigenlijk zaten ze nu op de oceaan. Ze zouden de kop van Schotland wel voorbij zijn. Als de wind uit het westen kwam, kwamen de

golven met ongebroken kracht op de kust van Noorwegen af. De deining was afschuwelijk. Wat heet: deining? Dit was een regelrechte storm. Eindelijk begreep ze waarom ze verschillende bemanningsleden in de late namiddag van de afgelopen dag van alles had zien afdekken en vastsjorren. Ze kon de grote rollers van golven tegen het schip horen slaan. Zelfs hier in de hut was dat duidelijk te horen. Stel je voor, zo'n dunne stalen wand was alles wat hen tegen dat noodweer beschermde!

O, wat voelde ze zich beroerd. Rillend haalde ze nog net het toilet, eer haar maag niet anders kon doen dan zich omkeren en nog eens omkeren. Er stonden kartonnen bakjes die kennelijk hiervoor waren klaargezet. Attent, nietwaar? Oooh! Loes greep er een paar en nam die mee terug. Het duurde een hele tijd eer ze de bedrand beet had. Het was bijna onbegonnen werk om in de slingerende kooi te klimmen. Eindelijk, eindelijk kon ze zich uitstrekken. Gelukkig. Als je lag was het niet half zo erg. Ze voelde zich nog wel beroerd, maar de misselijkmakende bewegingen waren zo toch minder te voelen.

'Ben je wakker?' klonk Leonies stem.

'Ik geloof dat ik zeeziek ben,' kermde Loes. 'Ik ben al een hele tijd wakker.'

'Geen wonder. Wat gaat het tekeer, hè? Ik voel me ook niet erg lekker.'

'Blijven liggen,' wist Loes nu uit ervaring.

'Hoe laat is het?'

'Bijna halfvier.'

'Hoe laat komen we aan?'

'Om zeven uur al. Maar we moeten een heel stuk de fjord opvaren en daar zal het water wel rustiger zijn. Als we eerst maar van die vreselijke zee af zijn. Slaapt Merel nog?'

'Ja.'

'Sija ook, gelukkig. Stel je voor dat ze er bang van worden. Wat moet ik ze dan vertellen?'

'Gewoon, dat het stormt.'

Ondanks alle ellende moesten ze allebei lachen. 'Ik kan be-

slist niet meer slapen,' merkte Leonie na een poosje op.

'Ik heb kotsbakken gevonden, of hoe die dingen in het net mogen heten. Wil je er een hebben?'

'Nog niet. Ik durf niet overeind te komen.'

'Niet doen dan. Daar word je hondsberoerd van.'

'Het is wel een manier om je vakantie te beginnen, hè?'

'Ach, we hebben het eens meegemaakt. Zeeziekte. Iedereen lacht ons uit als we thuis zijn.'

'Wedden dat we lang niet de enigen zijn? Ik denk dat driekwart van de passagiers wakker is en ligt te wensen dat we aan land konden stappen.'

'Weet je wat zo gek is? Ik ben eigenlijk helemaal niet bang.'

'Ik ben veel te beroerd om bang te zijn.'

Het bleef opnieuw een tijdje stil. Loes lag met open ogen in het donker te staren. Ze dacht weer aan Henk. Nee, ze was niet bang. Als ze zouden verdrinken, zou ze voor altijd bij hem zijn. Ach wat, ze waren gewoon in een stormpje verzeild geraakt.

'Hoe laat is het nu?' klonk na een poos Leonies stem uit het donker. Loes knipte het leeslampje aan. 'Vijf uur. Zou het nog lang duren?'

'Stil, Merel beweegt.'

Het meisje was toch wakker geworden en moest plassen, maar Loes zei haar dat dat nu niet kon. 'Je moet nog even blijven liggen, lieverd. Zodra het schip niet meer slingert mag je opstaan.'

'Waarom, mama?'

'Anders word je ziek.'

'Hoe?'

'Zeeziek, omdat je niet op je benen kunt staan.'

Sija werd ook wakker en Leonie begon vanuit haar bed voor te lezen. Gelukkig waren de kinderen evenmin bang.

De verandering kwam totaal onverwachts. Plotseling lagen ze vlak in bed en werden ze niet langer heen en weer geslingerd. Ze waren allemaal even stil.

'Ik geloof dat we in de fjord zijn,' zei Leonie als eerste.

'Dat zal tijd worden', antwoordde Loes hartgrondig, terwijl

ze overeind kwam. ‘Nu mogen jullie naar de wc. Zullen we ons aankleden en aan dek even een frisse neus halen? Het restaurant gaat al om zes uur open, vanwege de vroege aankomst.’ Ineens hielden ze het niet langer uit in de doorwoelde bedden.

‘Kom op.’ Leonie was al energiek op de grond gesprongen. Ze kleepte zich aan, waste zich snel en de anderen volgden haar direct. Het nachtgoed werd weer in de weekendtas gepakt. De andere bagage was vanzelfsprekend in de auto gebleven. Na een kwartier waren ze alle vier klaar en stond de tas gereed op een van de onderste kooien.

Een frisse wind kwam hen tegemoet zodra ze aan dek kwamen. Het was nog geen zes uur in de morgen. Stil en een beetje mistig strekte het Noorse landschap zich voor hen uit. Het was heuvelachtig en vooral rotsig. Op die rotsen groeiden hier en daar bomen en verspreid stonden ook de houten huizen. Soms geel, maar meestal rood geverfd. Een weldadige stilte ging van het landschap uit, maar ze huiverden door de bittere kou.

‘Laten we maar snel naar het restaurant gaan,’ stelde Loes voor. ‘Niet dat uitgebreide buffet van gisteren, maar naar het andere restaurant, waar je een broodje kaas of zo kunt kopen.’

Ze schaarden zich in de lange rij wachtenden. De meeste passagiers zagen pips na de woelige nacht op zee. Niemand leek veel geslapen te hebben. Iemand wist te vertellen dat de deuren naar de dekken vastgesjord hadden gezeten tot ze veilig en wel in de fjord waren. Was de storm zo zwaar geweest? De warme thee smaakte heerlijk. ‘Het is gewoon een wonder hoe snel je opknapt, zodra je niet meer heen en weer geslingerd wordt,’ merkte Loes op en ze hapte tevreden in haar broodje met kaas. Na twee broodjes en twee koppen thee voelde ze zich tot alles in staat.

Bergen lag direct aan de fjord, de bebouwing wijd verspreid over de rotsige heuvels. Er lagen booreilanden in reparatie en ook veel vissersschepen. De ontscheping verliep vlot en slechts een paar honderd meter van de boot vandaan zette

Leonie de wagen op een parkeerplaats. Ze waren direct al midden in het beroemde houten stadsgedeelte, dat Bryggen heette. Met hun jassen stevig dichtgeknoopt begonnen ze hun ontdekkingstocht. Zo uit Holland, waar het kwik ruim vijfentwintig graden had aangegeven op de dag van hun vertrek, was Bergen ijsig koud. Acht graden, midden in de zomer. Brrr. Het was evenwel droog en dat was voor deze stad al bijzonder genoeg. Het had de naam dat het hier eeuwig regende.

Zelfs de kinderen werden er niet moe van om rond te kijken. Ze hadden plezier op de beroemde vismarkt, in de oude gebouwen en het grote aquarium dat ze bezochten. Tussen de middag aten ze in een Noors restaurant en later deden ze nog wat inkopen in een supermarkt. Dat was een ontdekkingstocht op zich. Vooral de groenteafdeling deed de beide vrouwen van de ene verbazing in de andere vallen.

‘Kijk toch eens,’ riep Leonie op een gegeven moment en ze hield een stukje komkommer omhoog, keurig in folie verpakt. ‘Komkommer per tien centimeter.’ Na enig rekenwerk concludeerden ze dat een hele komkommer hier maar liefst acht gulden moest kosten. De hele groenteafdeling was trouwens bijzonder povertjes. Ze ontdekten echter wel echte boerengeitenkaas, waarvan ze prompt een stuk kochten, knäckebrød en nog wat noodzakelijke dingen. Veel levensmiddelen hadden ze in alle hoeken en gaten van hun auto-tje gestopt. Ze waren van tevoren gewaarschuwd voor het feit dat levensmiddelen in dit land erg duur waren.

Tegen het einde van de dag zochten ze de herberg op, die vrij hoog tegen een van de bergen lag en een prachtig uitzicht op de stad en de havens bood. Het was er al behoorlijk druk. Op de parkeerplaats telden ze diverse andere Hollandse auto's en even speculeerden ze erover welke mensen dezelfde rondreis hadden geboekt als zichzelf.

Het eten in de herberg was voortreffelijk en de prijs van de maaltijd redelijk. De kamers waren schoon, ze kregen een vierpersoonskamertje voor zichzelf. Douches waren voldoende aanwezig. Direct na het eten brachten ze Merel en

Sija naar bed. De kinderen waren aan het eind van hun latijn na deze ongewone dag, waarin ze zo veel vreemde dingen hadden gezien.

Toen de meisjes sliepen, nam Loes een handwerkje en Leonie een boek, waarmee ze zich in de ruime huiskamer installeerden. Ook daar was het tamelijk vol. Allerlei nationaliteiten ook: Duitsers, Engelsen, Fransen, zelfs een groepje Amerikanen. En natuurlijk de landgenoten. Wie van hen?

De avond vloog om. Al om negen uur begonnen de beide jonge vrouwen nadrukkelijk te geeuwen, hoewel ze het in eerste instantie voor elkaar probeerden te verbergen. Er was echter geen houden meer aan.

‘Wat zitten we ons eigenlijk groot te houden?’ vroeg Loes tien minuten later. ‘Ik stik van de slaap.’

‘Dat is toch geen wonder, na die halfdoorwaakte nacht in de storm?’ meende Leonie. ‘Ik neem vast een douche voor de grote stormloop begint.’

‘Ja, een avondje vroeg naar bed, dat is precies waar ik behoefte aan heb. Een echte boerennacht maken we ervan. Kom mee, zusjelief.’

Hoewel ze nog even probeerden te lezen in bed, viel dat niet mee. Met een tevreden zucht knipte Loes om kwart voor tien het licht uit. Ze had zich de hele dag niet triest gevoeld, dacht ze soezerig. Geen tijd voor gehad.

Henk zou er blij om zijn geweest.

HOOFDSTUK 2

Loes was de volgende morgen als eerste wakker. Op haar tenen sloop ze de kamer uit, nam een douche en poetste haar tanden. Ten slotte deed ze een klein beetje make-up op. Ziezo, ze was klaar voor de komende dag. Ze zouden de kust achter zich laten en een tocht langs de Hardangerfjord maken, naar Voss, een tamelijk bekend stadje, meer in het binnenland.

Het was nog stil in het gebouw. Heel zachtjes bracht Loes haar spullen terug naar de kamer en pakte haar jack.

De morgenlucht was heerlijk fris. Loes liep het pad op dat tegen de berg opliep; ze waren er de vorige dag al even wezen kijken. Een eindje hogerop kwam ze bij een groenstrook, waar de bomen plaatsgemaakt hadden voor gras, omzoomd door lantaarns. Ongetwijfeld een skipiste. De Noorse winterdagen moesten afschuwelijk kort zijn, als je naging hoelang het gisteren licht was gebleven. Om een uur of elf was ze heel even wakker geworden, net lang genoeg om te constateren dat het buiten slechts schemerig was.

Bergen lag helder in de diepte, de lucht vertoonde grote blauwe plekken en de wolken waren vriendelijk wit van kleur. Het was vanmorgen gelukkig minder koud dan de dag tevoren. Als ze vanavond in Voss waren, zou ze kaarten sturen naar hun moeder en natuurlijk ook naar Marije Voskuijlen, haar beste vriendin. Hoe zou het nu met haar zijn? Nadat ze twee keer een miskraam had gekregen, verwachtte ze nu elk moment het leven te zullen schenken aan haar eerste kind. Marije en haar man Hugo waren een grote steun voor Loes geweest in de dagen na Henks dood. Toen had ze hen leren kennen als een stel onvervangbare vrienden. Veel anderen was ze kwijtgeraakt in die tijd.

Wat zou Henk van deze natuur genoten hebben als hij nog had geleefd. Ze hadden nooit geld gehad voor een dergelijke reis, en ook het afgelopen jaar had Loes alle kinderbijslag opzij gelegd om hoe dan ook een keer op vakantie te kunnen gaan. Eerst dacht ze dat een reis als deze niet te betalen zou zijn, maar Leonie had gelijk. Deze manier van reizen was niet zo kostbaar. Kom, ze moest teruggaan. De avond tevoren had ze met Leonie afgesproken dat ze bijtijds zouden vertrekken. Haar dochters zouden zo langzamerhand ook wel wakker zijn. Het waren net zo min langslaapsters als hun moeder. Henk was vroeger het enige avondmens in hun gezinnetje geweest. Henk. Gek, dat ze nu in de vroege morgen zo hevig aan hem moest denken. Zou hij weten hoe moeilijk ze het had gehad? Henk had nooit in enige vorm van leven na de dood geloofd, maar Loes kon dat niet aanvaarden. Ze hadden daar vroeger wel over gepraat, maar nooit hadden ze kunnen vermoeden dat een van hen zo vroeg met dat hiernaamaals te maken zou krijgen. Loes zuchtte zacht. Ja, soms was het goed om aan hem te denken, aan alle mooie dingen die ze samen hadden beleefd. Het deed niet meer zo'n pijn als in het begin. Nu kon ze toch wel blij zijn dat ze zulke mooie herinneringen had, ondanks alles.

In de herberg was het inmiddels een hele drukte. Een groepje jongeren zette juist hun rugzakken in de hal, voor ze luidruchtig de eetzaal ingingen. Vanuit de doucheruimtes klonk Merels hoge stemmetje. Leonie was zeker bezig met de meisjes. Dan zou zij vast gaan inpakken. Het was een hele organisatie geweest de spullen zó in te pakken dat ze niet steeds de hele auto hoefden leeg te halen. Loes merkte dat ze honger had. Het was nog maar net negen uur geweest, toen ze Bergen achter zich lieten. De weg verdiende nauwelijks het predikaat autoweg. Hij was beslist niet breder dan de eerste de beste provinciale tweebaansweg in Nederland. Bovendien voerde hij hen door een groot aantal bergtunnels, sommige kort, andere vele kilometers lang en aardedonker. Een enkele maal moesten ze een paar kronen tol betalen. De wegen waren vol bochten, dus erg hard schoten ze niet op. Nie-

mand die dat evenwel betreurde, want het landschap was hier ruig en stil en aan de horizon verschenen de eerste bergtoppen met eeuwige sneeuw. Na de bergtunnels kregen ze onverwachts uitzicht op de eerste fjord, met op de lieflijke oevers kleine boerderijen en weilanden. Daarna voerde de weg omhoog, waar het landschap weer ruwer werd en was doorsneden met beekjes en stroomversnellingen. Imposante watervallen ruisten langs de rotsen naar beneden en keer op keer stopten ze om foto's te maken. Op de hoogvlakte krioelde het van de verlaten skilopyes* en houten hutten. 's Winters zou het daar ongetwijfeld een drukte van belang zijn, maar nu was er niets anders te zien dan wat loslopende schapen met bellen om.

Onverwacht begon de weg in snel tempo te dalen. Merel zeurde dat haar oren verstopt raakten en Loes antwoordde dat dat bij haar ook het geval was. Toen, volkomen onverwachts nog, strekte de beroemde Hardangerfjord zich voor hen uit. Het water was glad en slechts een enkele vissersboot doorkruiste het rimpelloze vlak. Verder niets. Gelukkig geen afgeladen toeristenboten. De verstopte oren werden vergeten en nauwelijks vijf minuten later hadden ze een mooie picknickplaats gevonden, direct aan het water.

Merel schopte enthousiast haar schoenen en sokken uit, maar het water was bitter koud en het pootjebaden duurde daarom niet lang. De meisjes speelden een poosje langs de oever, terwijl Loes en Leonie een kop koffie dronken en de zon op hun huid lieten branden.

'Heerlijk,' mompelde Loes.

'Ja,' gaf Leonie lui toe. 'Een vriendin van mij is hier eens op vakantie geweest en ze vertelde daar zo enthousiast over dat ik er ook warm voor liep. Op de avond dat ik bij haar de dia's bekeek besloot ik ooit zelf te gaan.'

'Wat een geluk dat je mij mee wilde hebben.'

'Juist jou,' zei Leonie hartelijk. 'Niemand had het zo nodig als jij. Bovendien is niet iedereen een type om in deze streek

* Een skiloype is een uitgezette route ten behoeve van het langlaufen.

vakantie te vieren. Als je vóór alles comfort wilt, moet je wat anders gaan doen en om alcohol moet je hier ook niet geven.’
‘Ik begin honger te krijgen.’

‘Heb je een handdoek bij de hand? Dan zal ik de meisjes even onder handen nemen.’

De geitenkaas was verrukkelijk. Het hele picknickgebeuren was trouwens een groot succes. Merel pruttelde een beetje tegen toen Loes na anderhalf uur opmerkte dat het tijd was om verder te gaan.

De weg werd nog smaller. Als er tegenliggers kwamen moesten ze ijlings op de smalle parkeerstroken zien te komen, die hier gelukkig om de haverklap waren. Overal aan de oevers van de fjord stonden fruitbomen en eenmaal stopten ze om wat van die heerlijke, eigenaardig lichtgekleurde kersen te kopen. Nadat de weg van de beroemde fjord afboog, kwamen ze langs een smallere zijarm, die eigenlijk nog mooier was. De bergen verdwenen hier soms bijna loodrecht in het water. Het duurde niet lang eer ze opnieuw gingen klimmen.

Na nog een uurtje rijden kwamen ze in het toeristenplaatsje, waarvan de herberg te boek stond als een van de mooiste van het land. Het gebouw stond pal naast een prachtig meer met helder water, dat schitterde in de zonneschijn. Ze kregen er opnieuw een kamer voor hen vieren, nu zelfs met een eigen sanitaire ruimte erin. Leonie stopte de meisjes meteen onder de douche en Loes maakte een wandelingetje langs de oevers. Alleen in de stille natuur dacht ze opnieuw aan haar overleden man. Zonder bitterheid, voor het eerst had ze vrede met zijn voortijdige heengaan.

De maaltijd die ’s avonds werd geserveerd bestond uit een eigenaardige, zoete soep. Ze debatteerden er eerst even over of het dan wel de soep ofwel het toetje moest zijn, maar andere gasten begonnen ook met de soep, dus dat zou wel de bedoeling zijn. Sija lustte het niet, maar Loes zelf vond het wel lekker. Ze kregen ook een bord spaghetti met een verrukkelijke saus. Merel zeurde om sla, maar die was er niet. Inderdaad deed het eten kaal aan, zo helemaal zonder groen-

te, maar dat scheen zo 's lands gewoonte. Loes beloofde de meisjes een ijsje als toetje en toen was alles weer goed.

Het gezelschap dat hier aan de tafeltjes zat was een al even bonte mengeling als de avond tevoren in Bergen. Ze herkende de groep jongeren met de rugzakken, ze reisden per trein en het waren Belgen, dat kon ze horen. Ze hoorde verschillende mensen Hollands praten en eenmaal kwam er een sportieve, grijscharige vrouw bij hen staan, die vertelde dat ze met haar man een trektocht maakte.

‘Wij ook,’ antwoordde Loes hartelijk.

‘Wat gezellig,’ vond de vrouw. ‘Dan zien we elkaar elke avond. Misschien kunnen we zo nu en dan koffie met elkaar drinken en ervaringen uitwisselen.’

‘Misschien,’ hield Loes zich op de vlakte. ‘Als de kinderen slapen wil ik niet ver uit de buurt gaan.’

‘Vanzelfsprekend. Er zijn nog een paar mensen die dezelfde rondreis maken.’

‘Leuk,’ meende Leonie. ‘Wie?’

Loes begon wat bedenkelijk te kijken. Ze hield niet zo van verplichtingen en al helemaal niet van verplichte koffieuurtjes met anderen. Daar hield ze thuis in de flat ook niet van. Een van haar buurvrouwen, Heleen Comtebedde, had de gewoonte om op de meest ongelegen tijdstippen voor de deur te staan. En nee zeggen kon Loes lang niet altijd. In haar hart vond ze Heleen een zeur, die wat meer initiatief moest tonen, maar het vrouwtje had het moeilijk en Loes had het hart niet haar van zich af te stoten.

‘Dat stel ginds in de hoek met die twee kleine knulletjes,’ wees de grijscharige vrouw. ‘Ik heet overigens Evelien van Herkingen.’

Leonie stelde zich eveneens voor en Loes voelde zich genoopt hetzelfde te doen. ‘Verder,’ vervolgde Evelien onverdroten, ‘dat echtpaar bij de deur met hun dochter. Ineke is achttien. En ten slotte nog twee mannen die hier nu niet zijn. Een beeldhouwer en een kameraad van hem, die een doodgewone aardige jongen is. Ze zijn neven en allebei vrijgezel.’

Aan spraakwater had Evelien kennelijk geen gebrek. ‘Dat

heeft u ook snel ontdekt,' merkte Leonie glimlachend op. 'Och ja. Ik houd van een praatje op zijn tijd.'

Loes slaakte een zucht van verlichting toen de vrouw weer doorliep. 'Ik wil geen verplichtingen ten opzichte van andere reizigers,' voelde ze zich gedwongen Leonie te waarschuwen.

'Ik ook niet. Maar een gezellig praatje zo nu en dan is nooit weg.'

'Maak jij je praatje dan maar terwijl ik ervoor zorg dat de kinderen in bed komen. Ze zijn doodmoe,' stelde Loes voor en Leonie trok een gezicht.

Voor de leut nam Leonie een boek mee toen ze naar de huiskamer ging, die zoetjesaan vol begon te druppelen.

Loes herademde in de stilte van hun eigen kamer. De meisjes hadden nog geen vijf minuten naar het voorlezen geluisterd, toen ze al in slaap vielen. Hoewel ze gemakkelijk zelf konden lezen, was het voorlezen een oude gewoonte, waaraan ze in vakantietijd nog steeds vasthielden. Loes dacht soms, dat het voor de meisjes wel eens vervelend moest zijn om zo veel te reizen, maar ze hoorde er hen niet over klagen. Er lagen stapels spelletjes in de auto en Leonie wist voortdurend grappige verhalen te vertellen, zodat ze dan slap van het lachen op de achterbank lagen.

Pas om een uur of negen waagde Loes zich weer buiten hun eigen kamertje. Ze schold zichzelf een beetje uit over haar gebrekkige behoefte aan sociale omgang, maar ze was nooit anders geweest. En toen Henk er niet meer was, was die eigenschap haar goed van pas gekomen. Ze roerde peinzend in haar koffie en liet Leonie praten. Ze was druk in gesprek met andere reisgenoten over de bezienswaardigheden van dit plaatsje. Pas toen het woord volksmuseum viel werd Loes' belangstelling gewekt. Was dat hier? Dat wilde ze wel graag zien. Ze kreeg prompt een boekje en een folder onder haar neus geduwd en toen ze zich even later realiseerde dat ze een uur geanimeerd had zitten praten met Joke, de moeder van de twee jongetjes, moest ze toch wel om zichzelf lachen.

De volgende morgen was ze natuurlijk niet meer te stuiten.

Merel en Sija hadden hun eerste Noorse woord geleerd en zeiden te pas en te onpas ‘tak’ (dank u wel).

Het museum was weliswaar met de auto bereikbaar, maar daarvoor moest een lange omweg gemaakt worden. Het lag boven het plaatsje op de berg, en direct vanuit het dorp liep een soort geitenpaadje de berg op. Van beneden af kon je de twee oude boerderijen, waarin het museum was gevestigd, zien liggen. Loes dacht wel dat Sija, die zes was, de afstand kon lopen. Voor Merel was het natuurlijk geen probleem, die was bijna negen.

Zo nu en dan regende het een beetje, maar een kniesoor die daarop lette. Halverwege de berg hadden Merel en Sija dollerpret om een schaap dat onder zijn stal lag te slapen. Er stond daar ook een voerbak. Waarschijnlijk hadden die beesten zo toch een stuk bescherming in dit vaak harde klimaat.

De huizen van de boerderij waren niet vrolijk geverfd, zoals de vorige dag langs de fjorden. Ze waren donkerbruin en waarschijnlijk al heel oud. De boerderijen bestonden uit veel gebouwen, want er waren aparte stallen voor elke veesoort en bovendien verschillende huizen voor van alles en nog wat. Een rijke boer had vroeger vaak twintig of meer gebouwen op zijn erf staan.

De rondleiding, gegeven door een student die al naar men wenste Engels of Duits sprak, was goed te verstaan. Een van de mooiste dingen was een complete bruiloftsstoet in houtsnijwerk, gemaakt door de laatste boer die hier had gewoond. Zo zag je maar weer, dacht Loes, dat de mensen vaak veel kunstzinniger waren dan ze dachten, als ze zichzelf maar de kans gaven dat te ontwikkelen. Vroeger had men zich daarvoor misschien meer tijd gegund, al was het maar om de avonduren in de wintertijd door te komen. Tegenwoordig was iedereen te gehaast.

Loes kon maar niet genoeg krijgen van de prachtige geweven kledingstukken en vloerkleden die ze zag. Er was een getouw dat waarschijnlijk zelf gemaakt was en stenen als gewichten had. Ook stonden er verschillende spinnewielen.

‘Wat is het toch ontzettend jammer dat ik nergens aan mag

komen,' verzuchtte ze tegen Leonie, in de veronderstelling dat deze nog steeds achter haar stond.

'U steelt mijn gedachten,' antwoordde echter een zware mannenstem in onvervalst, accentloos Nederlands. Verbaasd keerde Loes zich om. Een grote blonde kerel, wiens gezicht half bedekt was door een baard van niet geringe afmetingen, streefde brutaal de uit hout gesneden paarden van de bruiloftsstoet.

'O,' zei ze schaaachtig. 'Ik dacht dat mijn zusje nog achter me stond en ik verwachtte zeker niet van een vreemde antwoord te krijgen in mijn moedertaal.'

'Ik ben hier op doorreis,' antwoordde de man. Zijn vriendelijke bruine ogen keken haar goedmoedig aan.

'Wij ook,' bekende Loes een beetje beduusd. De gids was met de rest van het gezelschap naar het volgende gebouw verdwenen. 'Het is prachtig, hè? Kijk die spinnewielen eens. Vroeger was ik handwerklerares en mijn handen jeuken gewoon om zo'n spinnewiel zelf eens te proberen.'

'Het is maar de vraag of ze het nog doen.'

'Dat doen ze niet,' antwoordde ze deskundig. 'Er zit geen snaar om het wiel, dus kunnen ze niet aangedreven worden.'

'Ikzelf bewonder deze paarden het meest. Ik ben beeldhouwer, dus ik weet waarover ik praat. Het is jammer voor ons, maar de gids is teruggekomen en staat in de deur om te kijken waar we blijven.'

Het gebouw met de vele kostbaarheden werd zorgvuldig achter hen afgesloten en het gezelschap werd verder geleid naar de koeienstallen, een woonhuis en ook naar een keuken uit de vijftiende eeuw, compleet met zwarte kookpot. Het was heel donker in de oudste gebouwen en Loes vroeg zich af hoe de mensen het hier in de sombere wintermaanden hadden uitgehouden. Het zag er niet naar uit dat deze gebouwen erg warm waren geweest.

Nadat ze het geitenpaadje weer waren afgedaald en ze in het dorp nog wat boodschappen hadden gehaald, keerden ze terug naar de herberg. Ze maakten een eenvoudige lunch klaar in hun kamer en de kinderen gingen een uurtje op bed

liggen om te lezen. Ze waren nog niet gewend aan het klimmen en dalen en zelf voelden Loes en Leonie zich ook moe. Bovendien regende het nu harder. Om een uur of drie klaarde het weer op en Leonie stelde voor om met de skilift naar boven te gaan en dan over een pad weer naar beneden te wandelen. Merel juichte luid, want die kleine blauwe kabines die ze de hele morgen al met enige regelmaat naar boven had zien gaan boeiden haar mateloos.

Loes werd door een gevoel van aarzeling bekropen, toen ze het gevaarte zag dat hen veilig boven moest brengen, maar Leonie lachte haar oudere zuster hartelijk uit. ‘Toch geen hoogtevrees?’

‘Nou eh...’ hakkelde Loes, maar Merel voerde het hoogste woord en dus wilde haar moeder zich niet laten kennen. Ze was nog nooit eerder echt in de bergen geweest, behalve een keer met vakantie naar het Sauerland, de laatste vakantie met Henk samen.

‘Leuk hè, mama?’ zei Merel verrukt en Loes vermande zich. De bediende van de skilift legde in nauwelijks verstaanbaar Engels uit dat ze over ongeveer tien minuten omhoog konden.

Even later kwam er een Frans echtpaar dat ook mee naar boven zou gaan en op de valreep stapte de beeldhouwer naar binnen, die ze vanmorgen in het museum had ontmoet. Hij zei haar vrolijk goedemiddag en vroeg wat ze boven gingen doen.

‘We willen naar beneden wandelen.’

‘Is dat niet wat glad, vooral voor de kinderen?’ vroeg hij.

‘Denkt u?’

‘Het heeft geregend en het water heeft hier geen zanderige bodem om in weg te zakken. Zult u voorzichtig zijn?’ Het klonk bijna vaderlijk en Loes schoot in de lach. ‘Vanzelfsprekend.’

‘Blijft u lang in Voss?’

‘Morgen gaan we naar Balestrand.’

‘Hé, wij ook,’ merkte de jongeman die bij hem was verrast op.

‘U maakt toch ook niet de rondreis naar Göteborg, over Oslo?’ vroeg Loes een beetje verbijsterd.

‘Zeker wel. U ook?’

Ze knikte en toen moesten ze allemaal lachen. De beeldhouwer stak zijn hand uit. ‘Jaap-Jan Groenevelt,’ stelde hij zichzelf voor. Zijn vriend stelde zich voor als Koen Johannesse. Ook Loes en Leonie stelden zich voor en de jongste vertelde dat Merel en Sija haar dochters waren. De blikken van beide mannen vlogen als vanzelf naar haar hand, waar de twee trouwringen bij elkaar hun eigen verdrietige verhaal vertelden. Loes droeg ze, heel ouderwets, zoals vroeger alle weduwen dat hadden gedaan. Het had haar altijd een gevoel van verbondenheid met Henk gegeven. Nu genereerde ze zich er bijna voor. Open en bloot werd haar verdriet ermee aan de buitenwereld prijsgegeven. Dat gevoel had ze nooit eerder gehad. Nog voor ze haar plotselinge verlegenheid had overwonnen waren ze al boven. Ze had geen tijd gehad om onderweg bang te zijn.

Het uitzicht van bovenaf was schitterend. Er stond een groot bord waarop vele skilotypes waren aangegeven. Gelukkig waren ze niet hoog genoeg om in de sneeuw terecht te komen. De bergen waren hier minder hoog dan die aan de horizon, die hun witte toppen fier omhoogstaken.

‘Heeft u er bezwaar tegen als we met u meelopen?’ vroeg Jaap-Jan beleefd. ‘Wij wilden ook een wandeling maken en die afdaling lijkt me een prima idee.’ Koen en Leonie liepen al druk te praten en voor de zoveelste maal verwonderde Loes zich over het gemak waarmee Leonie met de meeste mensen omging.

De afdaling was meer dan de moeite waard. Soms hadden ze de prachtigste vergezichten, op andere momenten kwamen ze door dichte bossen. Er stonden dikke, oude boomstammen, grauw bemost en sommige ervan leken zelf wel trollen te zijn. Trollen waren voor dat land, wat de molens waren voor het verre Holland. Er bloeiden ook allerlei soorten bloemen op de berghelling. Natuurlijk bekende soorten, zoals het overal voorkomende vingerhoedskruid, maar ook

veel onbekende bloemen trokken de aandacht. Loes was blij dat ze haar fototoestel had meegesleept. Soms was het pad zo smal en modderig, zelfs glad, dat de twee mannen de kinderen op de schouders namen. Merel en Sija gilden het dan uit van de pret, want dat hadden ze sinds de dood van hun vader niet meer meegemaakt.

Na een uurtje rustten ze een poosje uit. Loes deelde kameradschappelijk de meegenomen appels met het onverwachte gezelschap. Jaap-Jan bleek samen met Koen al een aantal mooie reizen te hebben gemaakt, waar hij onderhoudend over wist te vertellen. Toen ze ten slotte opstonden vroeg Koen aan Leonie of zij de anderen al hadden ontmoet, die met hen dezelfde route zouden volgen.

‘Min of meer,’ vertelde Leonie en al lopende legde ze dat verder uit. Het tweetal liep voorop, gevolgd door de man met de baard, die aan elke hand een kind vasthield omdat dit weer een glad stukje was. Loes sloot de rij.

Het was prettig een poosje achteraan te lopen en niet te hoeven praten. Hoewel ze gewoonlijk niet van vreemd gezelschap hield, moest ze toegeven dat het zijn nut had deze middag. Sommige stukken zouden voor Merel en Sija toch wel moeilijk zijn geweest zonder de sterke hand die hun tot steun diende. Soms was het pad zo smal dat ze allemaal achter elkaar moesten lopen. Ze waren nog lang niet beneden toen Sija begon te klagen dat ze moe was. Nu, dat was niet zo vreemd. Loes begon zelf ook last te krijgen; het meest van haar enkels, die in alle standen behalve de gewone moesten worden neergezet. Ze was een beetje jaloers op de stevige bergschoenen van de twee mannen, het enige geschikte schoeisel voor tochten als deze. Jaap-Jan nam Sija ten slotte opnieuw op zijn schouders. Het meisje vond dat prachtig en toen wilde Merel met alle geweld ook weer.

Het was al vijf uur geweest toen het gezelschap in de herberg terugkwam, waar Koen hen uitnodigde om gezamenlijk een kop koffie te drinken. Uitgeput zonken ze in hun stoelen neer. Moe maar uitermate voldaan. De frisse wind had blosen op hun gezichten getoverd en Loes voelde zich zo gezond

als ze in lange tijd niet meer had gedaan. O, heerlijk land. Wat zou ze van deze vakantie genieten!

Die avond kookten ze zelf, want de behoefte aan groente liet zich voelen. Uiteindelijk hadden ze niet voor niets aardappelen en blikgroente meegesleept. De meisjes mochten helpen en bakten vol overgave eieren met dikke plakken ham. Leonie warmde de boontjes op en maakte zorgvuldig het kleine kropje sla klaar, dat ze die ochtend in de supermarkt hadden bemachtigd. Loes ontfermde zich over de soep en de aardappelpuree. Ondertussen bedacht ze hoe gezellig het was zo met elkaar een maaltijd klaar te maken. In minder dan geen tijd stond het eten op tafel.

De grijsharige Evelien beloofde die avond een oogje op de slapende kinderen te houden. Hoewel Loes een verdacht zwaar gevoel in haar kuiten kreeg dat zeker niet veel goeds voorspelde voor de volgende dag, wilde ze toch niet de hele avond in de huiskamer zitten. Leonie hield haar op haar tocht gezelschap. Ze wandelden een eind de berg op, een andere weg dan die ze overdag hadden genomen. Daar ontdekten ze tussen de moderne bebouwing een oeroud gebouw, dat er prachtig uitzag. Later hoorden ze dat het een van de oudste gebouwen van het land was en ooit als feestzaal van een edelman in gebruik was geweest.

Leonie ging later nog een poosje bij het gezelschap in de huiskamer zitten, maar Loes kroop op de bank in hun kamer om twee heerlijke uren rustig in een boek te lezen.

Loes van den Boogaard maakt met haar twee dochtertjes en zusje Léonie een trektocht door Noorwegen en Zweden. Ze is twee jaar geleden weduwe geworden, maar tijdens deze reis merkt ze dat ze steeds vaker kan genieten van het moois dat het leven haar te bieden heeft. Ze heeft mensen om haar heen die om haar geven en ontdekt het prachtigste natuurschoon. Ook ontmoet ze een nieuwe liefde. Maar wie ze vooral ontmoet, is zichzelf.

Gerda van Wageningen is met inmiddels meer dan honderd boeken op haar naameen grootheid in de streek- en familieroman. *Geluk in etappes* is een realistische maar optimistische roman, zoals haar lezers van haar gewend zijn.

